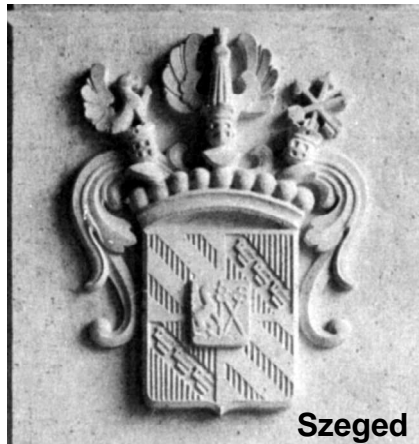

Váralljai Csocsán Jenő (Oxford)

Gróf Klebelsberg Kunó kultúrpolitikája

A Klebelsberg familia tiroli eredetű: Thumburg vára Tirolban van, 1530-ban adott V. Károly nemességet Klebelsberg Lénárdnak. Ulrik János 1663-ban az érsekújvári és a párkányi csatában tanúsított vitézségéért 1669-ben I. Lipóttól báróságot, és fia Ferenc Vilmos pedig Budavár visszafoglalásában elért érdemeiért 1702-ben grófságot kapott. Összes férfi leszármazói katonák voltak.

A szegedi egyetem
címerébe
a griffet
Klebelsberg Kuno
tiszteletére
vette

Gr. Klebelsberg Kuno november 23-án született az Arad vármegyei Magyarpécskán. Apja már 1877. június 12-én 33 éves korában meghalt, így édesanyja felsőeőri és alsőeőri Farkas Aranka nevelte Székesfehérváron a Szarka-u 147-ben.

A székesfehérvári cisztercita gimnáziumba járt és ott érettségizett, majd a budapesti jogi kart végezte el, de beiratkozott a müncheni és a berlini egyetemre is 1895-ben, ahol többek között megismerte Adolf Harnack egyháztörténészt és tudománypolitikust és Adolf Wagner közgazdászt. A hallgatók közül Becker későbbi porosz közoktatási miniszter lett a barátja, de hallgatott a Sorbonne-on is Párizsban.

1899. április 24-én elvette lasztóci Botka Saroltát.

Klebelberg Kuno családi körben (1910-es évek)

A miniszterelnökségen lett előbb segédfogalmazó, majd titkár, ahol főmunkája az idegenbe vándorolt magyarok és a határon túl szétszóródott magyarok gondozása volt. Elsősorban a Horvát-Szlavonországba szóródott magyarok gondozására 1904-ben létrehívott Julián egyesületnek a nevét is Klebelberg Kúnó adta a magyarok felkutatására indult domonkos barátról és ügyvezető igazgatója volt tíz esztendeig.

Klebelberg 1912-3. tanév elejéig 59 iskolát hozott létre, ebből 53-at Horvát-Szlavonországban, hatot Bosznia Hercegovinában 113 tanítót foglalkoztatott és évente átlagosan 8000 gyermeket oktattak. [1] 1910-ben 10 056-ot. [2]

118 gazdasági, 49 vándor és 21 ifjúsági könyvtárat működtetett Évente magyar naptárat adott ki ingyen, 1908-ban 15000, 1909-ben 20000 1910-ben 23000 példányban.

[1] Révai Nagy Lexikon, XI. kötet 1914, 72. oldal.

[2] Huszti 45. oldal, ahol Klebelberg még 15000 diákot akart beszervezni.

Dunántúli iparosoknál 30-nál többet helyeztek el 1912-ben^[1]. Pécsett ösztöndíjasai számára három kollégiumot működtetett. Magyar hitelszövetkezeteket támogatott, 1912-ig 75 ilyen jött létre.

Az 1900. évi népszámlálás 19261 folyami hajóst írt össze. Számukra a Julián egyesület Passauban, Bécsben, Fredenau-ban, Komáromban, Újpesten, Óbudán, Titelben, Zimony-Cigány szigeten és Orsován elemi iskolai tanfolyamokat szervezett. Bosnyák mohamedán tanulókat hozott Debrecenbe, hogy a Magyarok barátaivá váljanak. Hasonló célból az albán értelmiség nevelésén törte a fejét.^[2] Tekintettel arra, hogy a horvát püspökök magyarellenességet terjesztettek Bozsna-Hercegovinában a ferenceseket támogatta.^[3]

^[1] Huszti 52. oldal.

^[2] Huszti 56. oldal

^[3] Huszti 55. oldal

1914. január 2-án gr. Tisza István bizalmából VKM-ben közigazgatási államtitkár lett. Itt ismerkedett meg a közoktatás problémáival és munkatársaival iskolaépítő programot dolgoz ki. Fölállítja a konstantinápolyi magyar tudományos intézetet, az elsőt a külföldi intézetek sorából, amit majd létrehoz.^[2] A Felvidéken a Vág völgyében magyar iskolákat tervezett, mint 1915 aug. 31-én a Rokkantügyi Hivatal ügyvezető alelnöke lett.^[4]

^[1] Huszti 57; ^[2] Huszti 63^[3] Huszti 40. ^[4] Huszti 67

A kultúrfölény

Gr. Klebelsberg Kuno 1921. december 5-től belügyminiszter lett. Klebelsberget magát 1923 márciusában Komárom képviselőjévé választották.^[1] Időközben azonban 1922. június 16-án „előzetes munkásságának és hajlamainak, általában egész egyéniségének és célkitűzéseinek jobban megfelelően” a belügyi tárcát a közoktatásival váltotta föl.^[2] „Mikor én a kultusztárcát átvállaltam, azt gondoltam: Ember te huszonöt évet töltöttél kulturális ügyek intézésével, tíz éve annak, hogy adminisztratív államtitkár lettél a kultuszminisztériumban az ügykörnek minden sarkát, minden zegét-zugát ismered, tehát **hogyne vállalnád ezt a feladatot.”^[3]**

^[1] Révai Nagy Lexikon XX. Kötet 493. oldal

^[2] Huszti 82-83. oldal

^[3] Huszti 83. oldal.

Hold-u 4-16, a VKM gr. Klebelsberg Kúnó minisztersége korában

Klebelsberg a Bethlen kormánnyal egyetértésben új célt fogalmazott meg: a magyar kultúra megmentését és további gyarapítását.^[1] Ez a cél „Magyarországot Európa e részében kimagaslóan a legműveltebb állammá” kell tennünk. Ez az ú.n. „kultúrfölény”,^[2] amit két szempontból kell vizsgálnunk, egyrészt az örök magyar kultúra szemszögéből másfelől viszonylagosan, a környező kultúrák színvonalát is figyelembe véve.^[3] A reformkorban meg kellett teremteni az új magyar művelődést, most a feladat „egyfelől fenn kell tartanunk és gyarapítanunk másfelől be kell vinnünk a magyar nemzetem szélesebb rétegeibe.”^[4] Meg kell mutatnunk a nagy nemzeteknek, a világ közvéleményének, hogy nagyobb a magyar nemzet belső értéke mint a bennünket környező és a mi rovásunkra naggyá tett népeké. Ennek pedig a művelt nyugat szemében a fokmérője a műveltség.^[5] A lefegyverzett ország igazi honvédelmi tárcája a közoktatási tárca.^[6] Fennmaradásunkat a kultúránknak köszöntük. Országunkat nem is annyira a hegyek és a folyók választották el Délkelet-Európától mint inkább műveltségünk. ^[1] Huszti 1 ^[2] Huszti 105. oldal ^[3] loco citato ^[4] Huszti 105. oldal ^[5] Huszti 106. oldal ^[6] Huszti 105. ol

Már Kossuth Lajos kifejtette: „Nemzeti létünk csak az által biztosítható ha az a súly, melyet a szám, az életrevalóság, a történelmi állás nyújt a közművelődés által hatályosabbá tétetik. Teljesen meg vagyok győződve, hogy ha a Közép- és Alduna etnográfiai rendszerében nem sietünk nemzetünk számára kulturális tekintetben a primus inter pares szerepét biztosítani, vagy éppen túlszárnyalni engedjük magunkat, veszve vagyunk.”^[1]

Széchenyi is állandóan hangoztatta a kiművelt emberfők fontosságát.^[2] Ha ők, akik annyiban eltértek, ebben egyetértettek, akkor ez a legmélyebb és fontosabb igazság.

A klebelsbergi „kultúrfőlny” a Bethlen-kabinet kulturális politikája volt. Az ellenzéki publicista „Bethlen-féle Klebelsbergség”-ről beszélt. Bethlen szerint már 1921. ápr 21-én céltudatos kultúrpolitikával kell kiszűbölnünk a nemzetből a veleszületett hibát.

1922. május 15-én a soproni kaszinó dísztermében Bethlen kifejtette: a békeszerződésben alig sikerült mást megmentenünk, mint kulturális felsőbbbségünket.”^[3] 1929. július 1-én a főlsőházban is megvédte Bethlen Klébelsberget.^[4]

^[1] Huszti 113. oldal^[2] Huszti 114. oldal^[3] Huszti (115-)116. oldal^[4] Huszti 115. oldal

A magyar kultúrfőlny biztosítására Klebelsberg gróf

1) Három egyetemet szervezett meg Magyarországon, kutatóintézeteket hozott létre hazánkban és a legfontosabb külföldi kulturális központokban magyar intézményeket hozott létre, hogy a magyar elit lépést tarthasson a tudományos fejlődéssel.

2) A középiskolákban elsősorban a modern idegen nyelvek tanításának fejlesztésén és terjesztésén dolgozott és a polgári iskolákat szaporította.

3) Az írástudatlanság fölszámolására és a népesség művelésére 5000 népiskolát alapított, illetve fejlesztett tovább.

gróf Klebelsberg Kúnó egyetem és kutatás szervezése

„A pécsi és gyulafehérvári székesegyház, a kassai dóm éppúgy határhövel a nyugati civilizációnak, mint a magyar jezsuiták barokk templomai és kollégiumai, az Esterházyak és Grassalkovichok rokokó kastélyai.”^[1] „A nemzet, melynek olyan költői voltak, mint Petőfi és Madách... olyan természettudósai mint br Eötvös Lőránt... az a népek nagy családjában nélkülözhetetlen tag. A Mindenható világtervében szükségsszerű elem”.^[2] A politikai fellendülést mindig megfeszített kulturális munka előzte meg és készítette elő. Szent István behozta a kereszténységet, Mátyás király a renaissance műveltséget.^[3] Lebontásra kerülne államunk is, ”ha filiszteri takarékoság szempontjaitól vezetve nem hoznánk meg kulturális téren azokat az áldozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy Közép-Európa többi országával lépést tudjunk tartani.”^[4] „én egy kúltúrpolitikai Nagymajténynak Világosnak fegyverlerakó közoktatási minisztere sohasem leszek.”^[5]

^[1] Huszti 109. oldal ^[2] Huszti 107. oldal ^[3] Huszti 109 ^[4] Huszti 110. oldal ^[5] Huszti 111. oldal.

Még Vass József korában hozták az 1921:XXV. tc., mely intézkedett a kolozsvári és a pozsonyi egyetem elhelyezéséről.[1] Klebelsberg ragaszkodott ahhoz, hogy ezt a törvényt végrehajtsák és ne olvassák össze az egyetemeket. „Egyetem-mészárlás és kultúrfölény” címmel cikket írt.[2]

A pozsonyi egyetemet éppen államtitkár korában alapították. A Vass-féle törvény Pécsset jelölte meg az Erzsébet Egyetem székhelyének. 1922. július 19-én Pécsset számbaveszi a szóbajövő épületeket és egy hét múlva összeül a tőle delegált építészeti bizottság.[3] 1923. okt. 14-én megnyitja a pécsi egyetem jogi és bölcsészeti működést. Az orvosi korból csak két évfolyam indulhatott meg Pécsset, a többi három 1924-ben kapta meg a klinikákat és az épületeket.[4]

Pécs városa azonban nem nagyon támogatta anyagilag az egyetem fejlesztését ellentétben Szegeddel és Debrecennel.

[1] Huszti172, 174. oldal

[2] Huszti 172. oldal.

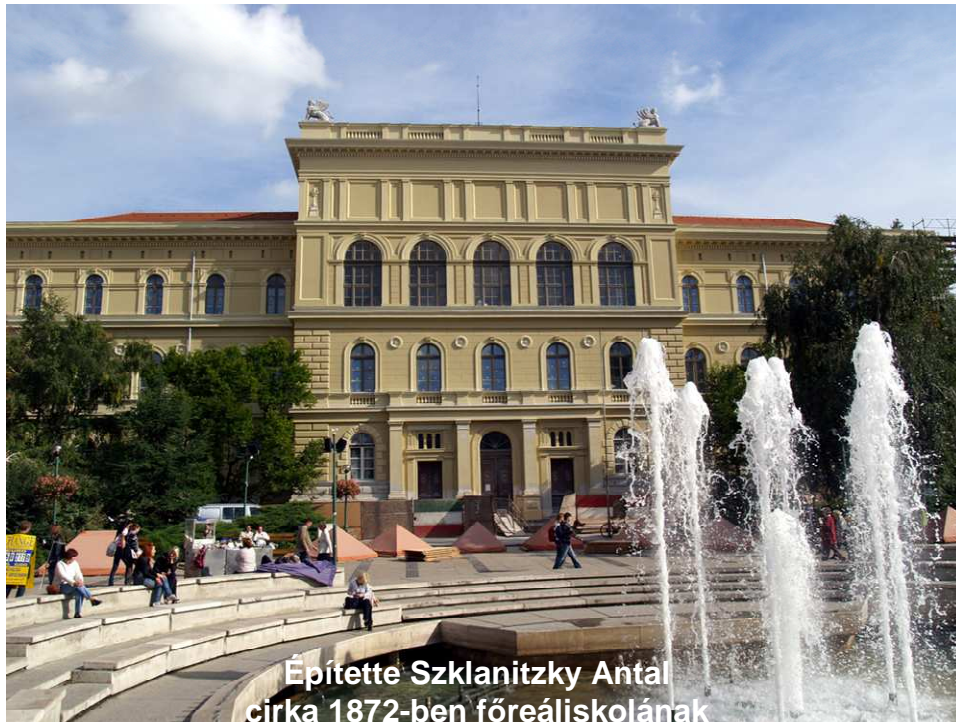
[3] Huszti 177. oldal.

[4] Huszti 176. oldal

A pécsi Erzsébet királyné Egyetem épülete
építette Pilch Andor 1914-ben főreáliskolának

Építette Szklanitzky Antal
cirka 1872-ben főreáliskolának

A Szegedre telepítette kolozsvári Ferenc József egyetem számára Somogyi Szilveszter polgármester hathatós támogatásával egymás után épültek a klinikák és a kiváló természettudományi intézetek és kialakították a szegedi „Márkus teret”.^[1]

^[1] Huszti 180. oldal

Alapköletétel Szegeden 1926. okt. 5

Klebelsberg a szegedi egyetem alapköletételén (1926. október 5.)

Klebelsberg Kuno leteszi a szegedi egyetem alapkövét (1926. október 5.)

**Gr. Klebelsberg Kuno leteszi a szegedi egyetem alapkövét
1926. október 5-én
A Szegedi Egyetemen a rektor és a dékánok viseletüket
a kolozsvári Ferenc József egyetemről hozták**

**A szegedi
klinikákat is
Korb Floris
tervezte**

**Szegedi
I. Belgyógyászati Klinika
Korb Floris tervei szerint
1926-29**

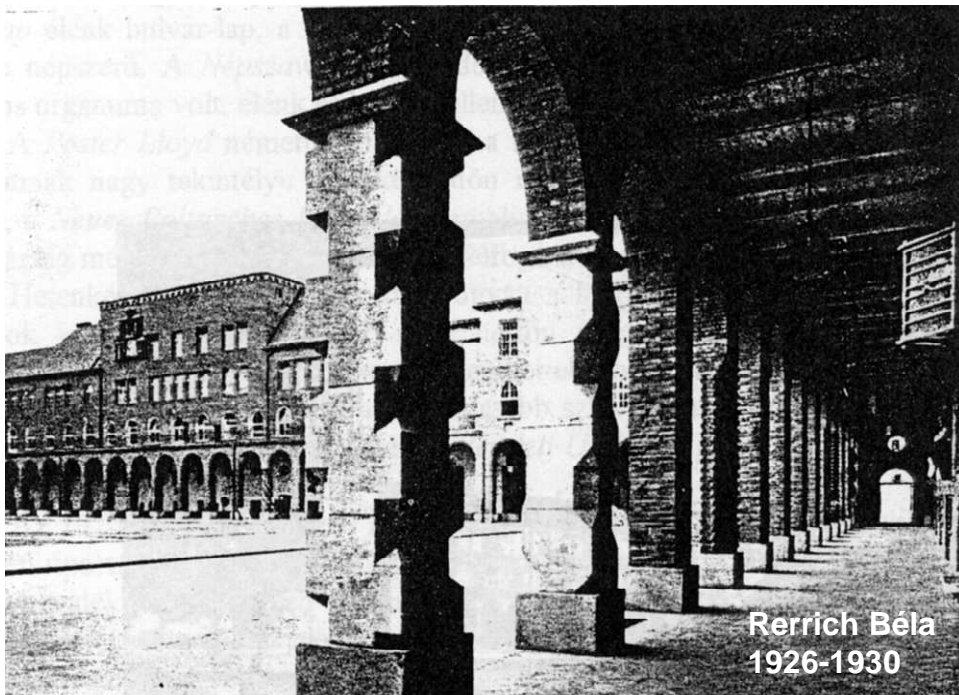

**Szeged Sebészeti Klinika
Korb Floris tervei szerint
1926-1929**

Szeged Bőrgyógyászati Klinika

A szegedi orvostudományi épületek a „Márkus téren”

Klebelsberg a szegedi székesegyház előtt (1930. október 24.)

A Dóm-téri épületeket befejezték 1930. október 24-re

A debreceni egyetemet még az 1912:XXXVI tc.alapította meg. 1917-ben az építkezés is megindult, az összeomlás miatt abbamaradt.

Az építkezéseket Klebelsberg indította újra 1922 -ben.[1]

Az első két klinikát 1923. szeptember 23-án avatta,[2]

s az egész klinikai telepet 1926. október 3-án, amikor mestere és atyai barátja gr. Tisza István szobrát is leleplezték, akinek a nevét viselte az egyetem.[3] A klinikai telep befejeztével 1929-ben megkezdték a központi épület és a bölcsész kar építkezését.[4]

**Az egész debreceni egyetemet,
beleértve a klinikai épületeket,
még eredetileg Ferenc József korában**

Korb Flóris tervezte

és azután a zárókö szerint ő is kivitelezte.

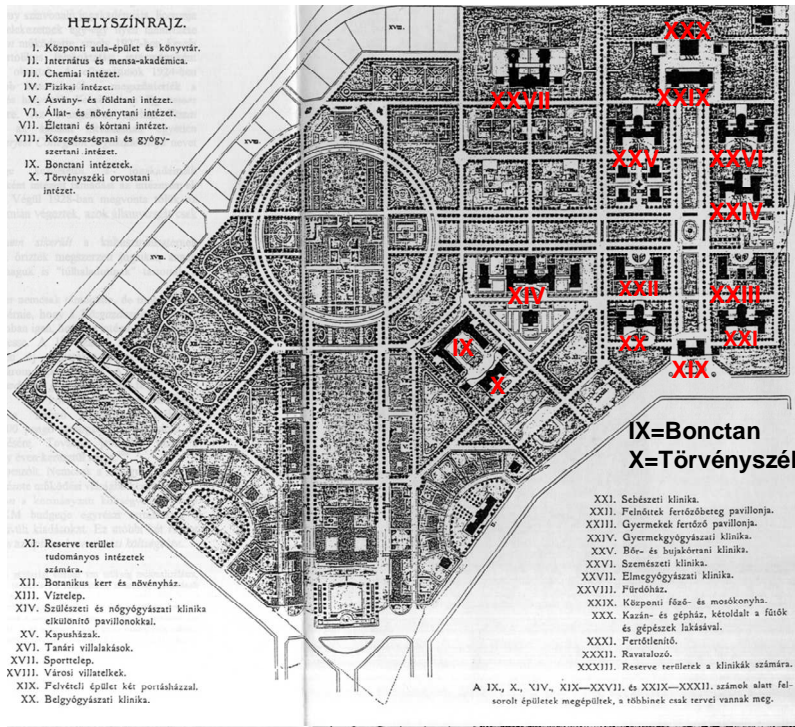
[1] Huszti 184. oldal.

[2] loco citato.

[3] Huszti 185. oldal

[4] loco citato.

- HELYSZÍNRAJZ.**
- I. Központi aula-épület és könyvtár.
  - II. Internátus és mensa-akadémia.
  - III. Chemiai intézet.
  - IV. Fizikai intézet.
  - V. Ásvány- és földtani intézet.
  - VI. Állat- és növénytan intézet.
  - VII. Élettani és kórtani intézet.
  - VIII. Közegészségügyi és gyógyszer-tani intézet.
  - IX. Bonctani intézetek.
  - X. Törvényszéki orvostani intézet.

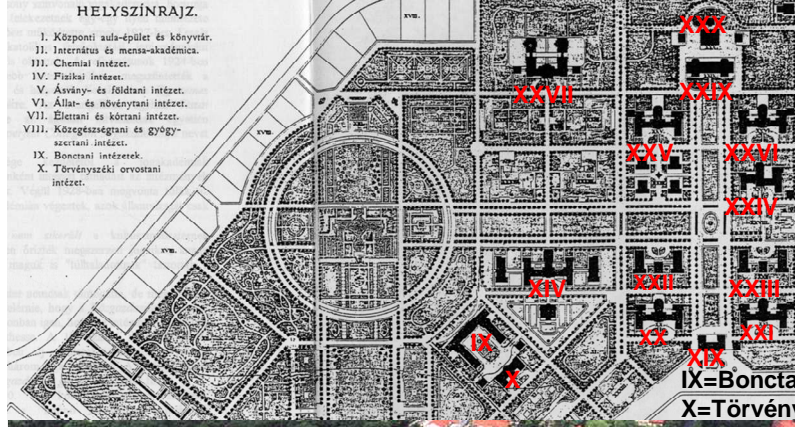
- XXVII=Elme
- XXX=Kazán
- XXIX=Konyha
- XXV Bőr
- XXVI Szem
- XXIVGyermek
- XIVSzülészet
- XXIIFnfertőző
- XXIIIGyfertőző
- XXBel
- XXI Sebészet
- XIXFelvétel

IX=Bonctan
X=Törvényszéki

- XI. Reserve terület tudományos intézetek számára.
- XII. Botanikus kert és növényház.
- XIII. Víztelep.
- XIV. Szülészeti és nőgyógyászati klinika ekulonó pavilonokkal.
- XV. Kórházak.
- XVI. Tanári villalások.
- XVII. Sporttelep.
- XVIII. Városi villatelek.
- XIX. Felvételi épület két portásházzal.
- XX. Belgyógyászati klinika.

- XXI. Sebészeti klinika.
- XXII. Felültek fertőzőbeteg pavilonja.
- XXIII. Gyermekek fertőző pavilonja.
- XXIV. Gyermekgyógyászati klinika.
- XXV. Bőr- és bupjakórtani klinika.
- XXVI. Szemészeti klinika.
- XXVII. Elmeegógyászati klinika.
- XXVIII. Fürdőház.
- XXIX. Központi fűző- és mosókonyha.
- XXX. Kazán- és gépház, kétoldalt a fűtők és gépészek lakásával.
- XXXI. Fertőtlenítő.
- XXXII. Ravalozó.
- XXXIII. Reserve területek a klinikák számára.

A IX., X., XIV., XIX–XXVII., és XXIX–XXXII. számok alatt felsorolt épületek megépültek, a többinek csak tervei vannak meg.

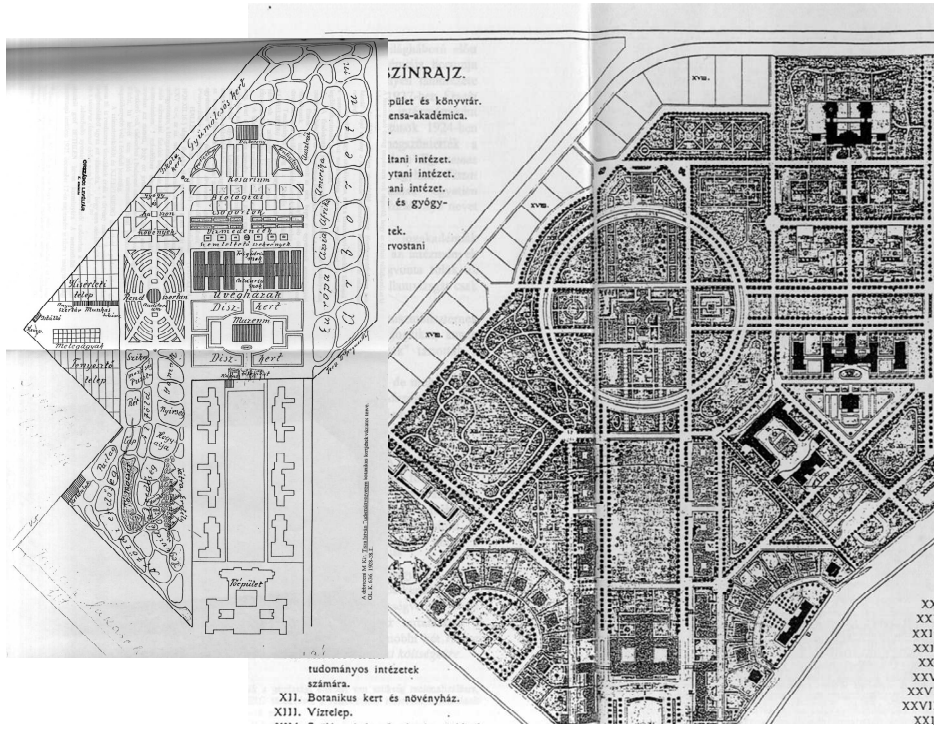

- HELYSZÍNRAJZ.**
- I. Központi aula-épület és könyvtár.
  - II. Internátus és mensa-akadémia.
  - III. Chemiai intézet.
  - IV. Fizikai intézet.
  - V. Ásvány- és földtani intézet.
  - VI. Állat- és növénytan intézet.
  - VII. Élettani és kórtani intézet.
  - VIII. Közegészségügyi és gyógyszer-tani intézet.
  - IX. Bonctani intézetek.
  - X. Törvényszéki orvostani intézet.

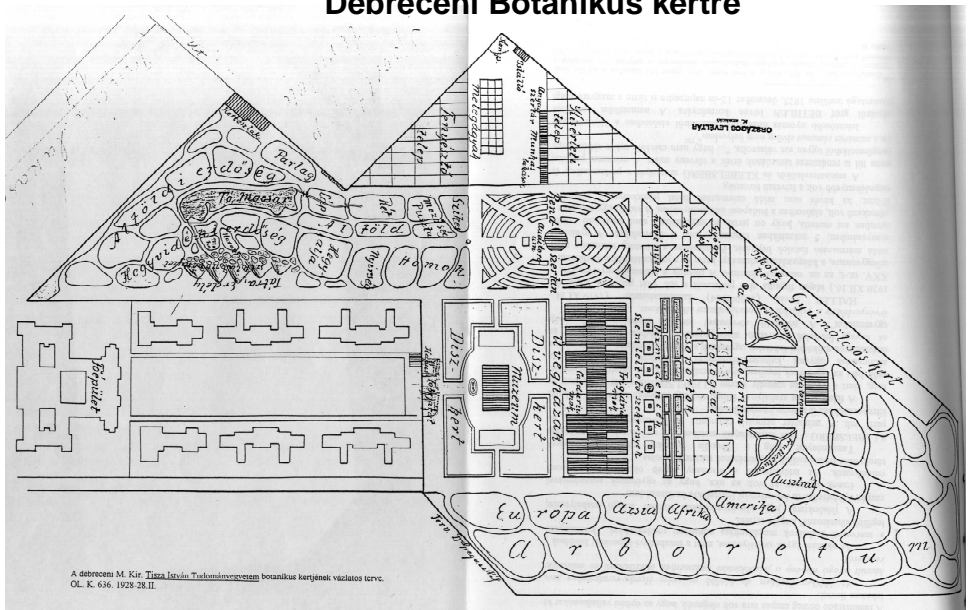
- XXX=Kazán
- XXIX=Konyha
- XXVII=Elme
- XXV Bőr
- XXVI Szem
- XXIVGyermek
- XIVSzülészet
- XXIIFnfertőző
- XXIIIGyfertőző
- XXBel
- XXI Sebészet
- XIXFelvétel

IX=Bonctan
X=Törvényszéki

**Dr. Greguss Pál terve a
 Debreceni Botanikus kertre**

Debrecen. főépület Korb Floris 1929-1933

A **történelmi ország területén** a költségvetésben fizetett tudományos állásuk száma 1880-ban 293 volt

1900-ban 531,

1913-ban 839,

a **trianoni területen** 1926/7-ben 1165,^[1]

ami mutatja Klebelsberg szervezését és meglátását .

Szerinte az egyetem legfőbb kritériuma: kutató intézmény-e vagy sem? Ha nem, akkor elnevezhetik egyetemnek, de mégsem az.^[2]

Az 1930. évi népszámlálás eredményeit vizsgálva Klebelsberg kifejtette, hogy 8,632 740 lélek közül 16%=1,420 553

Nagybudapesten él.

A megyei és 10 lakosú városok alig szaporodtak, vagy visszaestek. Ebből a hanyatlásból azonban az egyetemi városok nemcsak kimaradtak, hanem előre is törtek.^[3]

[1] Huszti 175. oldal.

[2] Huszti 175. oldal

[3] Huszti 214. oldal.

Klebelsberg rámutatott, hogy a tudományos intézmények fejlesztése olcsóbb, mint a népiskolák fölállítása, mert azokból nagyon sok kell.^[1] Nemzet naggyá csak úgy lehet, ha kebelében önálló kutatás folyik.^[2] Kis nemzetek jobban alkalmasak a kutatások fejlesztésére: olasz renaissance államok, Weimár, Bajorország.^[3] A kutatások sokszorosán megtérülhetnek például a barnaszén fölhasználásában; egy-egy ösztöndíj ezerszeres hasznot hajthat, külkereskedelmi tárgyalásnál ha nincs szakember sokat veszthetünk.^[4]

A **Gyűjteményegyetemet** 1922:XIX t.c. alapozza meg. Felöleli Ol amelyet átcsatol a belügytől a VKM-be és gyönyörűen berendezi, MNM, Szépművészeti, Iparművészeti, Bibliográfiai Központ, Tihanyi limnológiai intézet, svábhegyi csillagvizsgáló, szeizmológiai intézet.

Tudománypolitikában a nagyobb átfogóbb szervezetek korát éljük. Az elszigetelt intézményeket lehetőleg eredeti jellegük épségben tartásával, főleg erőgyűjtés céljából nagyobb egységekké ajánlatos tömöríteni.^[5]

^[1] Huszti 121. oldal;

^[2] Huszti 123. oldal; ^[3] Huszti 139. oldal; ^[4] Huszti 121-122 o; ^[5] Huszti 125. oldal.

A tudománygyűjtemény jogi személyiség, az autonómiát az új szervezet tanácsa gyakorolja, amelyben helyet foglalnak az intézmények első tisztviselői, akik életük javát az illető intézménynél töltötték, annak szükségleteit legközelebről ismerik s vele valósággal össze vannak forrva.^[1]

Kezdetben 97 tudományos tisztviselő tartozott a tanácshoz, akiket segédszemélyzet és közigazgatási alkalmazottak egészítettek ki.^[2]

Tudományos utánpótlás autonómia és decentralizálás keretében így könnyebben jönnek adományok:

Apponyi Sándor könyvtára, Todorescu könyvtár.

Az **MTA-nak** 1913 végén 4,934 988 koronája volt,
1925-ben 65 000.

Jövedelme 1913-ban 285 309 1924-ben 20 626.^[3]

1922-ben az államsegélyt 12 millió koronában,
az 1925:XLVI. t.c. 3000 millió koronában állapítja meg.^[4]

A Vigyázó grófok adománya esetén az állami dotációt a régi alapítványok helyreállítására kell fordítani.

^[1] Huszti 127. oldal ^[2] Huszti 126. oldal ^[3] Huszti 130. oldal ^[4] Huszti 131. oldal

1926. jan. 3-8 között természettudományi kongresszust hívott ösze és ennek eredményeképpen fölállították az **Országos Természettudományi Tanácsot** 80 taggal és az Országos Természettudományi Alapot, 1 millió aranykorona kezdőtőkével.

Ennek elsősorban a kutatás biztosítása volt a feladata.[\[1\]](#)

A **Széchenyi István Tudományos Társaság** társadalmi szervezete volt, mely a gazdasági érdekeltektől gyűjtött pénzt alkalmazott gyakorlati kutatásokra.[\[2\]](#)

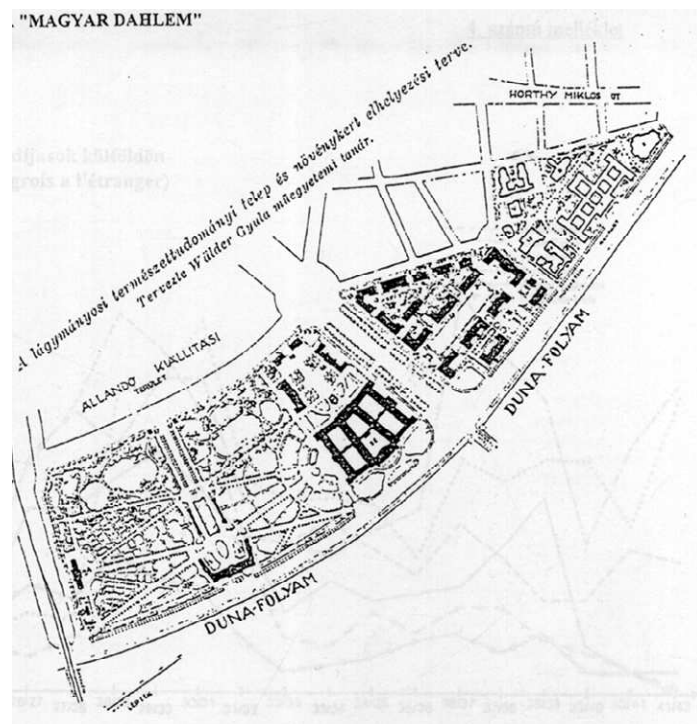
A **Svábhegyen csillagvizsgálót** állított föl, **Tihanyban** pedig limnológiai intézetet.

A lágymányosi lóra **magyar Dahlemet** tervezett, ami nem 18 km-re lenne a fővárostól mint Berlinben, hanem néhány száz méterre. A területet az állam ingyen adná, de a főváros nem volt hajlandó föltölteni, és így csak 1990 után került oda az egyetem negyed.

Így a természettudományos kutatás teljesen **Szegednek és Debrecennek** jutott.

[\[1\]](#) Huszti 132-134. oldal

[\[2\]](#) Huszti 134-135. oldal

József műegyetem I. Központi épület II. Chemiai intézet III. Könyvtár IV. Fizikai és elektrotechnikai intézet V. Géplaboratórium VI. Mechanikai technológiai intézet VII. Technikai mechanikai intézet VIII. Mezőgazdasági-gépművelési intézet IX. Observatórium X. Kazánház 1. Diákjóléti intézmények 2. Organikus kémia 3. Kísérleti fizika	4. Geofizika, szeizmográfia 5. Geofizikai szertár 6. Geofizikai (precíziós) műhely 7. Báro EÖTVÖS Loránd mauzóleuma és földregészeti observatórium 8. Gyakorlati fizika 9. Kísérleti fizika és elméleti fizika 10. Matematikai intézetek, dekanátus 11. Általános és anorganikus kémia 12. Organikus kémia 13. Analitikai kémia 14. Kolloid- és biochemia 15. Orvosi kémia 16. Gyógyszerészetűi kémia	17. Gazdasági épület (kazán stb.) 18. Ásvány-, föld- és őslénytan 19. Állattan és embertan 20. Általános növénytan 21. Természettudományi múzeum 22. Növényrendszertani intézet 23. Övegházak 24. Pálmaház 25. Istálló 26. Gazdasági épület 27. Kapus- és kertészlakás A 21. és 24. épület közti terület az országos növénykert.

Közli: LADÁNYI Andor: A "magyar Dahiem" (KLEBELSBERG terve természettudományi telep létesítésére) = Történelmi Szemle, XXXVII. 1995.

Tihanyi Limnológiai Intézet

Kotsis Iván tervezte

**Sváb Gyula:
Svábhegyi
csillagvizsgáló
1927**

1928 áprilisában beemelik a 12 tonnás tükrös távcsövet
Kezdeményezésére megalakult a **Tudományos Társulatok Sajtó
vállalata**, aminek Vass József akkori kulturális miniszter nyolc
vagon ingyen papírt biztosított^[1] és később fuzionált az Egye-
temi Nyomdával, amely a tudományos életünkben kivételesen
nagy szerepet játszott.

Corvin-rendet alapított azok számára, „kik a mai páratlanul
nehéz időkből a magyar művelődés szintjének fenntartásáért
és emeléséért folyó szellemi munkából kimagasló tehetséggel
és rendkívüli odaadással veszik ki részüket”.

12 Corvin lánc,

60 Corvin koszorú, valamint

12 Corvin díszjelvény külföldiek számára.

A kormányzó 1930. okt. 11-én írta alá az alapító oklevelet.

Formális megalakulás 1931. febr. 23-án volt.^[2]

^[1] Huszti 167. oldal

^[2] Huszti 169. oldal

Külföldi Intézetek

Az elkobzott Károlyi vagyonból ösztöndíjakat tervezett.^[1] Egy államnak, kicsi, vagy nagy, 3-4000 emberen nyugszik a kultúrája. Tőlük függ tudomány, irodalom, művészet kereskedelem, földművelés, ipar. Az ösztöndíjakat Nemzeti Közművelődési Tanács javaslata alapján itélik oda, a miniszter új személyeket nem jelölhet, csak vétójoga van.^[3]

„Egy kis nép nemzeti és szellemi önállóságára mi sem veszedelmesebb, mintha egyetlen külföldi kultúra egyoldalú uralma alá kerül”.^[4]

A külföldi magyar intézetek kettős funkciót láttak el:

Kutató otthonok voltak és hallgatók kollégiumi szállása.^[5]

Az első Klebelsberg által alapított intézet a **konstantinápolyi** volt, amit még 1917. januárjában alapított, 1918. szeptember haváig működött. Könyvtárát utóbb a Német Archeológiai Intézetbe szállították át.

^[1] Huszti 146. oldal.^[2] Huszti 149. oldal ^[3] Huszti 159. oldal.

^[4] Huszti 152. oldal^[5] Huszti 154. o

A **berlini intézet** Gragger Róbert 1916. évi rk. tanárrá kinevezésére nyúlik vissza. 1924-ben a Marien-strasse 5-ben csak 12 ösztöndíjast lehetett elhelyezni, a Dorotheen-strasse 2 számú egyemeletes épületet három emeletessé növelték: az lett a Collegium Hungaricum hajléka Berlinben. Ez az épület az Unter den Linden közelében 1945-ben elpusztult. Magyarország 1997-ben visszavásárolta a telket és Hartvig Lajos tervei szerint 2003-2007-ben az itt fölépült kockaházban nyílt meg újból a Collegium Hungaricum

A **bécsi intézet** arra nyúlik vissza, hogy Klebelsberg 1919-ben a gárdapalotában néhány szobát szerzett levéltári kutatásokra. Tekintettel arra, hogy a bécsi magyar testőrség föloszlott,

Fischer von Erlach 1710-12

1925-től kezdve itt fejlesztette ki a bécsi Collegium Hungaricumot, amit a genius loci is inspirált a testőrök hagyományai miatt. Ezenkívül a díszterme pompás volt rendezvények szervezésére.

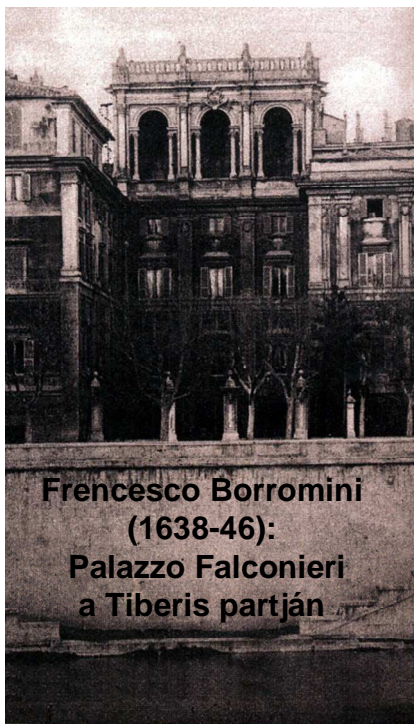
**Johann Bernhard Fischer von Erlach 1710-12 építette
Johann Donat prinz Trauson-nak de 1760-ban
Mária Terézia 40000 aranyért megvette
és a Magyar Nemesi Testőrségnek adta
1963-ban a Népköztársaság elkótyavegyélte
Museumstrasse 7**

Palais Trautson 1737

Rómában Fraknói Vilmos 1888-ban épült villáját 1913-ban följánlotta a magyar államnak, amely azonban a művészházat nem vette át. A világháborúban, mint ellenséges vagyont lefoglalták és csak 1924-25-ben indulhatott ott kutatás.

1927-ben Klebelsberg Mussolini és Fedele közoktatási miniszter támogatásával megszerezte a **Palazzo Falconierit**, amit Borromini kibővített. Ide került a Fraknói féle történeti intézet, a Collegium Hungaricum, a pápai magyar intézet és a művészeti osztály, ahol Aba-Novák stílusa átalakva kiforrott és ahol kialakult az úgynevezett római iskola.

Via Giulia

Tiberis-parti homlokzat

Franciaország által adott 6-10 ösztöndíj mellé Klebelsberg 12, később 20 kutatóösztöndíjat szervezett, de intézetet Párizsban nem tudott fölállítani, hanem 1927-ben tanulmányi Központot, ez volt a **Bureau Franco-Hongrois de Renseignements Angliába évente 14 ösztöndíjast** küldtek: Londonba, Oxfordba, Cambridgebe és Aberdeenbe.

Az Egyesült Államokba **Jeremiás Smith** alapítványának kamataiból évente három mérnök mehetett tanulni.^[1] Svájcba 1925/26-tól fogva négy ösztöndíjas tanulhatott.

Görögországgal megegyezett, hogy **Haris Pál** alapítványát magyar és görög tudósok fölhasználhassák.

Ösztöndíjasait az egész művelt világon akarta szétszórni, hogy elkerülje az egyoldalúságot.^[2]

Lengyelországban a varsói egyetemen magyar intézet fejlődött ki.

[1] Huszti 157. oldal

[2] Huszti 151. oldal

Maga Bethlen István állapította meg, hogy mint kultuszminiszter „aktív külpolitikát is folytatott a szó szoros értelmében”.^[1] Jól informált külföldi lapok is külügyminiszterként parentálták el.^[2]

Egymást érték a kongresszusok, miniszteri és egyéb látogatások.^[3] Klebelsberg remekül meg tudta ütni azt a hangot, amire szükség volt a konferenciák ünnepélyes megnyitásokor.^[4]

1925-ben a Berliini egyetem aulájában tartott előadást a magyar kultúrpolitikáról.

1927-ben a római egyetemen „Szellemi összeköttetés Magyarország és Olaszország között” címmel tartott előadást.

1929-ben résztvett a német régészeti társaság jubiláris ülésén.

1930-ban a bécsi tudományos akadémián tartott előadást a magas kultúra szervezeti problémáiról.

^[1] Huszti 160. oldal 354. oldal

^[2] Huszti 160.o

^[3] Huszti 161. oldal

^[4] Huszti 161. oldal.

Külön figyelmet érdemeknek **a finn-ugor népekkel kötött megállapodások.** Ezzel Bernard Le Calloch szerint az antant szorításából is segítette Magyarországot kitörni. Ösztöndíj egyezményeket kötött Finnországgal és Észtországgal, ahol a tartui egyetem egyes tanszékein magyarok tanítottak. Az egyes országokban **Comité National des Recherches Finno-Ougriennes** valamint nemzetközi **Commission Internationale des Recherches Finno-Ougriennes** jött létre.

1928-ban megrendezte Budapesten a III. finn-ugor kongresszust, amelyen kb. 800 finn és észt vett részt.

Az észtek bevezették 1929-én az első rokonsági napot, amit azután minden október 18-án ünnepeltek.^[1]

1930-ban északi körútra indult. Április 27-én érkezett Stockholm-ba. Május 2-án Turkuban a tudományos intézet alakuló ünnepét fölszólalt. Másnap Helsinkiben kifejti, hogy nálunk a honvédelmet a közoktatás látja el. A finnek lelkesedéssel fogadták.

Észtországban Tartuban meglátogatta a magyar intézetet, E. Sööt Klebelsberg tiszteletére veset írt. Meglátogatta Rigát, majd Vilnát és május 11-én ért Varsóba.^[1] Huszti 158.,163-164. oldal.

Középiskolák

Az 1924:XI tc. három középiskolafajtát különböztet meg: a görögöt és latint tanító humanisztikus **gimnáziumot**, a latint és a modern nyelveket tanító **reálgimnáziumot** és a matematikára és természettudományokra építő **reáliskolát**.^[1] Az 1924. XI. tc. a görögöt a humanisztikus gimnázium III. osztályában kezdte,^[2] a latint pedig a reálgimnázium I. osztályában.^[3]

Klebelsberg azonban hamarosan a „törvény további végrehajtása” címén a görögöt a III.-ból áttette az V.-be,^[4] sőt közvetlenül lemondása előtt ott is fakultatívvá tette. A reálgimnáziumban pedig a latint az I-ből a III.-ba tolta föl.^[5]

Az Országos Közoktatási Tanács végrehajtás helyett testületileg lemondott,^[6] sőt egyik leghívebb munkatársa és barátja,

Kornis Gyula államtitár is ugyanezt tette.^[7]

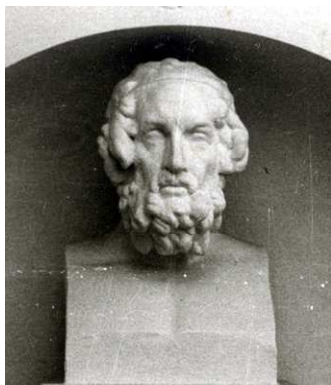
Hangsúlyozni kell azonban, hogy Klebelsberg egyáltalán nem törölte el sem a latin, sem pedig a görög tanítását, csak később évfolyamokra tolta, viszont a modern nyelvek tanítását szorgalmazta.

^[1] Huszti 218.o. ^[2] Huszti 222. oldal ^[3] Huszti 224. oldal ^[4] Huszti 222. oldal

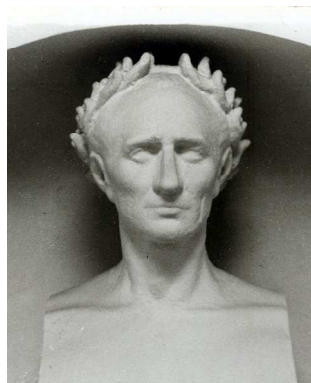
^[5] Huszti 224. oldal ^[6] Huszti 223. oldal ^[7] Huszti 224. oldal

A középiskolákat illetően Klebelsberg kijelentette: „Mindig fejcsoválva néztem azt a törekvést, mely a humanisztikus gimnáziumot lassankint le akarja bontani. Én meg vagyok győződve róla, hogy az új rendben kifejlődő tapasztalatok során rájön majd a magyar közönség is, mint ahogyan rájöttek a tanszabadság hasonló rendszerének hasonló alkalmazása után a francia szülők, hogy igazán finom fejeket elsősorban a görög és latin műveltség alapján lehet kifejleszteni.”^[1] „Minthogy a latin különösen nálunk úgyszólván tegnapig az irodalmi s az állami élet nyelve volt, ennek ismerete nemcsak az európai, de a magyar nemzeti történeti tudatnak is elemi feltétele, mondhatnók: a latin nálunk nemzeti tantárgy.”^[2] „Az én egyéni meggyőződésem, hogy minden más művelődési anyagon felül a humanisztikus stúdium és a görög és latin kultúra az, amely leginkább alkalmas az ifjú elméjének a főiskolai tanulmányokra való megérlelésére és általánosan művelt emberré való képzésére.”^[3] „Nem ismeri el, igazán művelt embernek, aki Tacitust és Horáciust nem olvas ta.”^[4]

^[1] Huszti 218.o ^[2] Huszti 219. oldal ^[3] Huszti 221. ^[4] Huszti 221.o

**Simay Imre:
Homérosz**

**Simay Imre:
Vergilius**

**a gr. Klebelsberg Kunó által 1923-24 évben épített
gödöllői franciára szakosodó
premontrei gimnázium bejáratánál**

**Klebelsberg a gimnáziumok számát lényegesen nem emelte,
de a francia nyelv oktatására
a gödöllői premontrei gimnázium építését,
Sárospatakon az angol nyelv tanítására
angol internátus építését biztosította.**

**Francia konviktus Gödöllőn
1924-1926**

**Itt tanult
nagybócsai
Franciaország**   **Sárközy Pál, s a fia
elnöke lett**

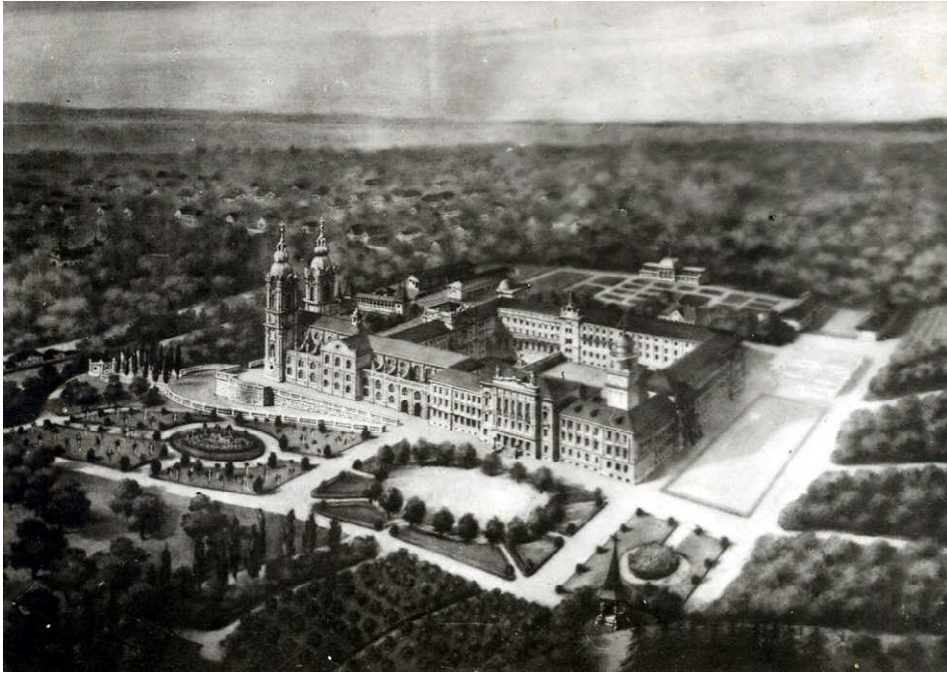

Kertész K. Róbert

Ohman Béla: Takács Menyhért O Praem

Sarospataki angol internátus, tervezte Schulek János, kivitelezte Arva Pál 1931.
Ma: Kossuth Lajos Internátus. Sárosspatak. Tompa u. 1. Férőhelvek száma: 180 fiú

A budai ciszterciták Szent Imre Gimnáziumának építéséhez a ciszterci rend előszállási uradalma 1,65 milliót, Gr. Klebelsberg 1 milliót adott. Épült 1927.okt. 9-1929. IX.15-ig. Tervezte Wälder Gyula. Templom 1937-8 Nemes Zoltán, Balogh Endre: A ciszterci rend...1994 29.o.

**Itt tanult
borsodi Latinovits Zoltán
1941-1949**

Az 1926: XXIV t.c. szintén három típust hoz létre a leányközépis-
kolák között: a **leánygimnáziumot**, a latinmentes **leányliceumot**
és a **leánykollégiumot**, ami nem képesített felsőoktatásra és el-
is sorvadt.

Egyébként 1934 után a leányliceumokkal éppennygy fölthagytak,
mint a reálgimnáziumokkal és reáliskolákkal, mert 1934: XI. t.-c.
egységesen gimnáziumokká szervezte át a középiskolákat.

Az 1924:XXVII. tc.szabályozta a bölcsészeti karok és tanárkép-
zők együttműködését és megkövetelte, hogy a vizsgázó igazolja
előzetes tanárképzői tanulmányait; a gyakorló évet szigorúbban
vette és különösen a nyelvtanárok képzésére fordított gondot.[1]

A Csengery Antal által tervezett **polgári iskolák** népszerű-
ek voltak már az I. világháború előtt, amikor a történelmi ország
területen 550 működött. Ebből a trianoni területen 253 maradt.
1922-re számuk már 328-ra emelkedett és 1926-ban 412-öt írtak
össze.[2]

[1] Huszti 228. oldal [2] Huszti 229. oldal

Azonban a Csengery által bevezetett hat osztályból az
utolsó kettő elsorvadt: 1921/22-ben a IV.-be 14 834 tanuló járt,
az V.-be 165, a VI.-ba 90.[1]

Az 1927:XII. tc. a polgári iskolákat négy osztályosokká
tette.[2] Klebelsberg kifejtette, hogy a törvényhatósági városok-
ban és megyeszékhelyeken középiskoláknak, a járási szék-
helyeken polgári iskoláknak kellene működni,[3] az 1927:XII.tc.
azonban azt írta elő, hogy a legalább 5000 lélekszámú helységeket
polgári iskolákkal kell ellátni.[4] Ez annyit jelentett, hogy
még 93 helységben kellett volna polgári iskolát fölállítani,[5]
de egyenlőre 80 helységet választottak ki a szervezésre.[6]

A polgári iskolákat a dolgozó tömegek értelmi színvonalának
az emelésére szánta, hogy megállják helyüket a gazdasági ver-
senyben[7] és az egyáltalán nem növeli az értelmiségi proletá-
riátust.[8] A polgári iskolai tanárok azonban emelni fogják a
falusi intelligenciát.[9]

[1] Huszti 229.o [2] Huszti 229-230. oldal [3] Huszti 230. oldal

[4] Huszti 230. oldal [5] Huszti 230. oldal [6] Huszti 231. oldal.

[7] Huszti 229. oldal [8] Huszti 231. oldal [9] Huszti 231. oldal.

Gyulai polgári iskola

1928-ig két állam által fenntartott polgáriskolai tanárképző működött: a Pedagógium és az Erzsébet Nőiskola. Ezek 1918-ban főiskolai rangot kaptak.^[1] Klebelsberg a polgári iskolai tanárképzést Szegedre helyezte. Ezzel Szegedet gyarapította, s tekintettel arra, hogy a polgári iskolai tanároknak általában vidéken kellett működniük, budapesti tanulásuk ezentúl nem idegenítette el a vidéki környezettől.^[2] A két eddigi főiskola helyett ezentúl csak egyet kellett eltartani.^[3] Új rendelkezés volt viszont, hogy a hallgatóknak az egyik szakköréből, illetve szaktárgyából hetente 4-10 órát kellett a szegedi m. kir. Ferenc József tudományegyetemen hallgatni.^[4]

A régi felekezeti polgári iskolai tanárképzőkből egyedül a pesti angolkisasszonyoké maradt meg, s annak hallgatói a budapesti bölcsészeti karra kellett járni.^[5] A többi katolikus ilyen tanárképző is megszűnt, és így a sok Szegedre került apáca hallgató miatt egyes német területek mintájára párhuzamos „világnézeti” =katolikus professzorokat nevezett ki, amit a protestáns megfelelőjük nem vett jónéven.^[6]

^[1] Huszti 232. oldal ^[2] Huszti 233. oldal ^[3] Huszti 233. oldal ^[4] Huszti 234. oldal

Az Alkotás-úton a Pedagógikum fölszabaduló épületében
Így megszervezhette a **Testnevelési Főiskolát**.

A középfokúnak tekinthető ipari szakiskola és felső ipariskola
valamint a nő-ipariskola akkor nem tartoztak a kultúrtárcához.^[1]
Klebelsberg csak felső mezőgazdasági iskola típust teremtett,
mely nem gazdasági főiskolára készített, hanem a kisbirtokos
osztály műveltségét, termelékenységét és jövedelmét igyeke-
zett emelni.^[2]
1926-ban öt ilyen működött.^[3]

^[1] Huszti 235. oldal

^[2] Huszti 235. oldal.

^[3] Huszti 236. oldal

Népiskolák

Eotvos Jozsef 1868-ban eloirta az általános tanközelettséget, de az sok helyütt csak papíron maradt. Az 1920-as népszámlálás a trianoni területen 7980143 személyt talált,^[1] ebből a hat éven felüliek közül 1090 719 volt analfabéta,^[2] vagyis korosztályuknak 15,2 %-a.^[3]

A kiegyezés után a magyar vidékek Kossuth pártiak maradtak és a kormányok a nemzetiségi vidékekre támaszkodtak és azokat akarták megnyerni és dédelgetni. „Trencsén megyében még az irtványokon is palotaszerű elemi iskolákat építettek, az Alföldön s a Dunántúl színmagyar vidékeit pedig elhanyagolták,”^[4] Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyében a 6-11 éves gyermekek 31 %-ának nem jutott hely az iskolákban, Hevesben 32,9%-nak, Kecskeméten 46,7%-nak. Az iskolákban 60 gyermek jutott 1 tanítóra, voltak iskolák, ahol 100-150-200 gyermek szorongott egyetlen tanteremben.^[5]

Klebelsberg a Julián Egyletben kifejtett munkája miatt hívták meg közoktatási államtitkárnak 1913-ban, és már akkor kulturisztikai osztályt szervezett a viszonyok megismerésére,^[6] és már akkor tervezeteken dolgozott ki a helyzet orvoslására.^[7]

Klebelsberg berlini tanárától Adolph Wagnertől tanulta, hogy a termelékenység szoros kapcsolatban áll a munkás értelmi színvonalával és a vezetők képzettségével.^[1] Forradalom ellen csak egy igazi szék van a kultúra.^[2] A politikai demokrácia értelmetlen ott, ahol a kulturális demokrácia ezt megfelelő módon nem készítette elő.^[3]

Klebelsberg azzal vádolták, hogy a népoktatás rovására a magas kultúrát pártolja.^[4] Ténylegesen a kultusztárca

	népoktatásra	vallásra	egyetemre
1922/23-ban	8300 000	624 000	7500 000
1926/27-ben	41200 000	4600 000	17700 000
pengőt költött. ^[5]	496 %	737%	238%

[1] Huszti 242. oldal

[2] Huszti 246. oldal

[3] Huszti 246. oldal

[4] Huszti 247. oldal

[5] Huszti 247. oldal

**Az 1926:VII. tc. javaslata szerint
népiskola állítása és építése mindenütt elrendelhető,
ahol egy természeti, vagy jogi személynek, vagy többeknek
birtokában levő,
legalább másfél, legföljebb négy kilométer sugarú területen
(körzetben) szétszórta, vagy tömörülve
az utolsó három év átlagát számítva legalább 20 család,
vagy mindennapi tanköteles lakik
és valamennyi tanköteles befogadására más iskola nincsen.[1]**

Az új népiskolai tanterv vallásos, erkölcsös, értelmes és öntudatosan hazafias polgárokat kívánt nevelni. Állampolgári nevelés mellett kézi munkára, testnevelésre, egészségügyi ismeretekre tanított. Gazdasági felemelkedéshez szükséges céltudatos emberformálást célzott meg

[1] Huszti 258. oldal.

A törvény országos Népiskolai Építési Alapot hozott létre és annak rugalmas berendezése lehetővé tette, hogy a helyi viszonyoknak megfelelően, esetleg hosszabb vagy rövidebb lejáratú kölcsön igénybevételével, a politikai község és az állam támogatásával történeti egyházak továbbra is megtartsák fontos szerepüket a népoktatás területén. „Nem a felekezeti iskolák államosításán kellett volna a fejet törni, hanem, ha olyan nagyodduzzadt az állami kormányzatban a tetterő, akkor el kellett volna menni az iskolákban a falvakba és követni kellett volna iskolákkal a tanyákra kirajzó népet, vagyis a meglevő iskolák elhalászása helyett új állami iskolák létesítésével kellett volna foglalkozni.”[1]

Elsősorban a tanyai körzetek iskolákkal való ellátását kezdik el; másodsorban jönnek az iskolátlan falvak; harmadszor viszont a váltakozó oktatást és a túlszűfolt osztályokat kívánta megszüntetni.

A legsürgősebb szükséglet 3400-3500 új tanterem és kb. 1500 tanítói lakás. Ezzel jut el a bűvös 5000 számhoz.[2]

[1] Huszti 253. oldal.[2] Huszti 258-259. oldal.

Klebelsberg az összes költségeket pengőben 66-70 millióra becsülte.

Az 5000 objektum fölépítése ténylegesen 64350 000 pengőbe került, amiből az állami költségvetés 48200 000 pengőt fizetett ki, vagyis az összeg az 74,9 %-át.^[1]

A polgári és egyházi községek tehát a tervezett 50 %-os hozzájárulást nem tudták teljesíteni, a munka mégis akadálytalanul folyt.^[2]

Nagymagyarország 1867 és 1918 között állami népiskolák építésére összesen 46278 150 P. fordított.

1927/28-ban 17000 tanítót foglalkoztattak, a következő évben 18000-et, arra két évre 19000-et.^[3] Közben a kultuszminisztérium létszámát, amely 889 volt hivatalbalépésekor 1922-ben, 422-re csökkentette 1929/30-ra.

	Fogalmazó	számvevőségi	kezelési	altiszt	Σ
1922	104	393	249	136	889
1929/30	61	181	101	73	422

^[1] Huszti 259. oldal. ^[2] Huszti 258. oldal. ^[3] Huszti 260. oldal.

Klebelsberg **távolabbi terveiben** még további 4619 objectumot tervezett 3293 tantermet és 1326 tanítói lakást.^[1]

499 **új kisdédóvóra** lett volna szükség. Ezeket szociális szempontból Budapest környékére, az ipari lakótelepekre telepítette első sorban.

Az óvónőképzést négy évre emelte, s a régi típusú óvónőt „nőrsz”-szé is szerette volna képezni.

A **nyolcosztályos népiskolákra** való átmenetet 12 évre tervezte, hogy 1940-re mindenütt bevezetik.

Ezt Európa műveltebb államaiban sőt szomszédainknál már bevezették, s a verseny miatt nem maradhatunk el.

Ez szükséges a gazdasági termelés fejlődése, a választójogi törvény kiterjesztése miatt, de azért is, hogy a szépirodalmat olvassák.

^[1] Huszti 259. oldal

A Szeged-Rókusi 5000. iskola fölavatásán kifejtette, hogy az iskola programból a legtöbb az Alföldnek jutott, ami történelmi elégtétel: török tatár pusztításai után a legtöbbet kellett szenvednie. A török pusztasággá, „nagy ürességgé tette”. Széchenyi is meglátta az Alföld és a magyarság élet-halál kapcsolatát. Az Alföld népe ragaszkodott Kossuth Lajoshoz és ezért a kiegyezés után elhanyagolták. A trianoni területen az Alföld súlya csak növekedett.

Klebelsberg, aki a Julián Egyesület feladatának nagyságától nem hátrált meg, a nagy feladat csak kihívta tetterejét.

„Mindenegyik alföldi városunknak, művelődési világítótornyoknak kell lennie, amely bizonyos sugárkörben, a maga vidékén, az Alföldnek a nemzeti géniusz által reábizott részére a kultúra világosságát sugározza ki.”^[1]

^[1] Huszti 270.

A magyar Kulturális Egyesületek Szövetségének (**KESZ**) feladata volt az iskolák mellé képtárakat, múzeumokat, zeneéletparkokat, kultúrházakat állítani. Az **Alföld Bizottság** vándorgyűlésén 1932. május 29-én kifejti: Kevés a templom, kevés a falu, még a fa is kevés; az Alföld nagy ürességén segíteni kell.^[1]

Az **Alföld Kutató Bizottságban** a két tiszai egyetemhez a műegyetem csatlakozott, hogy az Alföld fejlesztésével foglalkozzanak. Ahogyan a németek kiépítették a Duna-Majna csatornát, az Egyesült Államok és Kanada pedig csatornáztatta a Szent Lőri folyót, hogy a tengeri hajók a Manitóba-i búzához jussanak, így kellene a **Duna-Tisza csatornát** kiépíteni, hogy a magyar búzát versenyképessé tegye.^[2]

^[1] Huszti 271

^[2] Huszti 273. oldal.

Konkluzió

A trianoni béke és a bolsevizmus negyven éves sáskajárása után Magyarország egyetlen tartalékának az agyunk maradt. Azok, akik 1944-45-ben, vagy 1956-ban mentek nyugatra általában könnyen bejutottak a nyugati egyetemekre és megállták, játszva megállták a versenyt, mert a Klebelsberg nyomán kialakult, és 1944-ig érvényes tanrend olyan előnyt biztosított nekik, amivel könnyen jelentős fölényrel rendelkeztek bármely nyugati országban.

1945, sőt 1948 előtt elbukott az érettség, aki egyetlen helyesírási hibát ejtett, nem konyított a differenciálszámításhoz, vagy nem tudott latinul. 1994-ben, amikor a Pázmány Egyetem Magyarországra visszabolondított, azt találtam, hogy a jelenleg az egyetemekre fölvetett diákok között fehér holló az, akinek van fogalma az integrálásról, általában halvány gőzük sincs a latinhoz, és az ikes igéket jóformán senki sem ismeri (ami azt is mutatja, hogy a szentírást se ismerik, mert abban az ikes igék mindig helyesen állnak). A magyar nyelv oktatásának, (s a magyar művelődésnek) teljes csődjét mutatja, hogy a pedagógusok szerint a tanulók nem értik, s ezért nem tudják elolvasni Móricz „Rózsa Sándor” c. művét.

Szerdahelyi tanár úr mutatott rá a rádióban, hogy német statisztikai vizsgálatokból kitűnik, hogy azoknak jók a matematikai jegyei, akiknek a latin jegyei is jók.

Vissza kell állítani a Klebelsberg nyomán kialakult és 1944-ig érvényes tanrendet! Az elmúlt rendszer nemcsak a népesség agyát mosta át, hanem el is butította az országot.

Az angol és amerikai oktatás messze a klebelsbergi színvonal alatt maradt, amit az 1945 után a nyugati egyetemekre jutott magyarok teljesítménye bizonyít, valamint a magyar Nobel-díjasok igen magas aránya. Az 1945 után érettségizettek közül senki sem kapott természettudományi Nobel-díjat, ami önmagában mutatja az elbalsevizált magyar oktatás teljes csődjét. Egyébként megfigyelhetjük, hogy a 11 magyar Nobel-díjas mind latint tanult a gimnáziumban kivéve az egyetlen Gábor Dénest, aki a Markó utcai főreáliskolát végezte 1918-ban. Tehát a természettudományi Nobel-díjasainkat, sőt a közgazdasági Nobel-díjasunkat se a reáliskolák készítették föl az eredményes kutatásra, hanem az a gimnázium típus, ahol latinul kellett tanulniuk.

Gyakorlatilag minden eredményes természettudósunk latint tanult:

A mintagimnáziumban tanult

Kármán Tódor

Teller Ede

Polányi Mihály (Polányi János Manchester Grammar School 1986)

VI. Ker. Reálgimnáziumban tanult

Szilárd Leo

Fasori Evangélikus Gimnáziumban tanult

Wigner Jenő 1963

(Harsányi János 1994 közgazd. Nobel-díj)

margittai Neumann János

Kandó Kálmán

Budapesti Piarista Gimnáziumban tanult

br. vásárosnaményi Eötvös Lóránd 1865

hevesi Hevesy György 1943

Oláh György 1994

A Budapesti Református Gimnáziumban tanult

nagyrápolti Szent-Györgyi Albert 1937

Werbőczy Gimnáziumban tanult

békási Békésy György 1961

Pozsonyi gimnáziumban tanult

Lénárd Fülöp 1905

Nem tanult latint:

Markó-utcai M kir Főreáliskolában

Gábor Dénes 1971

A helyzetet 1994-ben már ecseteltem. Azóta Magyar Bálintnak sikerült a magyar oktatást teljesen szétverni, amivel az oktatás mezején messze túlszárnyalta Lindner Béla eredményeit a magyar hadviselés területén. Az egyáltalán nem elég, hogy a fegyelmet visszaállítsuk az iskolában, az oktatási követelmények nívóját kell helyreállítani, legalább arra a szintre, mint amilyen 1944-ben volt, hogy az ország versenyképes legyen, és az a szakiskolákra is vonatkozik. Még inkább arra, hogy a bolognai folyamatot fölszámoljuk.

Az nem igaz, hogy az iskolai fegyelem ellentétben áll a demokráciával. Angliában évszázadok óta demokrácia van, de huszon hét év alatt, amíg Oxfordban tanítottam, a diákok egyetlen egyszer se kezdtek beszélgetni az órám alatt. Magyarországra jőve a diákok azt hitték, hogy az egyetemi előadás perzsa vásár. Magyar Bálint & Co. azóta még nagyobb csürhét nevel az országban Klebelsberg idejében a legkomiszabb kölykök se firkálták tele a várost és a vasúti kocsikat firkálmányaikkal, ami egyébként annak a következménye, hogy a népesség nagyrésze nem kap művészeti oktatást. De Klebelsberg idejében a labdarúgó mérkőzéseken se tört ki pankráció. Igenis meg kell nevelni az országot.

Lehetetlen, hogy amíg az ország milliárdokat pazarolt különböző bankokra, hogy azután elkotyavetyélje külföldieknek, a magyar könyvtárak könyvállományának gyarapodására elköltött összegek ehhez képest elhanyagolhatók. A valaha fényes magyar könyvtárak könyvállománya és ellátása balkáni színvonalra süllyedt, a Széchenyi Könyvtárat fölvitték a Várhegyre, és oda csak autóbusszal lehet közlekedni. De onnan is általában tíz perces gyaloglással lehet megközelíteni, a másik autóbusz is vagy tíz percenként jár. Látható, hogy a parlament tagjai és a polgármesterek nem járnak az ország legfontosabb könyvtárába. Csak össze kell hasonlítani ezen könyvtárak látogatottságát akár a British Libraryval vagy a Bodleian Libraryval. Történetesen a Széchenyi Könyvtár meg az Egyetemi Könyvtár kong az ürességtől, ellentétben 1945-ig tartó állapottal, mert az ország elbutult és nem olvas, de azért is, mert a könyvtárak nem vásárolják meg az új könyveket. Érdeemes összevetni könyvanyaguk gyarapodását 1945 előtt és után. Ráadásul jelenleg a Széchenyi Könyvtár nem gyűjti a határontúli magyar kiadványokat.

Kóka János gazdasági miniszter képtelen volt fölfogni, hogy Japán, Korea és Szingapur gazdasági eredményeit az oktatásra és különösen felsőoktatásra fordított magas nemzeti jövedelem arányuknak köszönik, s nem utolsó sorban annak, hogy a kínai abécét csak 12 év alatt lehet megtanulni, amiből az újsüttetű magyar milliárdosok semmi nyereséget nem tudnak húzni, de aminek az elsajátítása legalább annyira megcsiszolja az agyat, mint a latin megtanulása, s ami hiányzik a magyar parlament tagjaiból.

Japán és a távol-keleti tigrisek azért tudnak előre jutni a gazdasági versenyben, mert a kínai írással és kiváló oktatásukkal megcsiszolják a diákok agyát, mint nálunk Klebelsberg korában a latinnal, mert a kínai karakterek elsajátítása vetekszik a nyolc éves latin tanulással.

Egyébként én azért beszélek angolul, olaszul és franciául, mert a ciszterek 7 évig tanítottak latinra, és amikor a vörösök fölszámolták őket, s a Lónyay-utcai Református Gimnáziumban még kaptam egy nyolcadik évet latinból.

A Népszabadságban olvashatjuk 2009. november 9-én a 7. oldalon:

„.....az átállás a magas hozzáadott érték előállítására a világ-gazdasági munkamegosztásban.....egyrészt azzal jár majd, hogy alacsony képzettséget igénylő állások tömege tűnik el, másrészt viszont magas végzettséget képviselő munkahelyek milliói jöhetnek létre, ha az oktatás tartja a lépést.”

(Blahó Miklós: „Az EU nem bankautomata” című cikkben)

A magyar oktatás 40 év bolsevizmus, Kóka János, Magyar Bálint és Hiller István és a bolognai folyamat után biztosan nem tarthatja a lépést!

